

Satversmes tiesa

Kopsavilkums

Lieta Nr. 2024-28-01

26.09.2025.

Satversmes tiesa 2025. gada 22. septembrī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2024-28-01 "Par Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 4. panta 4. punkta, ciktāl tas liedz atrasties dienestā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tišu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam".

Lietā vērtēta tiesību norma, kas liedz atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tišu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas.

Lieta ierosināta pēc Senāta pieteikuma. Tajā norādīts, ka administratīvajā lietā pārsūdzēts lēmums par personas atvaļināšanu no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta. Minētā persona vienpadsmit gadus ieņēma ugunsdzēsēja glābēja (autovadītāja) amatu, taču tad, pamatojoties uz apstrīdēto normu, tika atvaļināta, jo pirms vairāk nekā divdesmit gadiem bija atzīta par vainīgu tiša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Tā kā apstrīdētā norma neparedz individuālu personas izvērtējumu, tā nesamērīgi ierobežo tiesības pildīt valsts dienestu un tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos.

Pirmkārt, Satversmes tiesa atzina, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersonas rīkojas valsts vārdā un reprezentē valsts pārvaldes institūciju. Sodāmība par tiša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, pat ja tā ir dzēsta vai noņemta, var radīt šaubas par konkrētās personas piemērotību ieņemamam amatam un attiecīgo pilnvaru īstenošanai. Šādas šaubas var negatīvi ietekmēt ne vien sabiedrības uzticēšanos attiecīgajai amatpersonai, bet vispār mazināt kopējo uzticēšanos dienestam kā valsts pārvaldes institūcijai. Uzticēšanās ir priekšnoteikums tam, lai dienests varētu efektīvi pildīt savas funkcijas un uzdevumus, balstoties uz sabiedrības atbalstu un sadarbību.

Otrkārt, Satversmes tiesa norādīja, ka tā jau ir vērtējusi apstrīdētās normas satversmību, ciktāl tā liedz par tišu noziedzīgu nodarījumu sodīta personai atrasties

dienestā Valsts policijā. Gan Valsts policijas, gan Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbība ir vērsta uz sabiedrības drošības nodrošināšanu, taču šo dienestu uzdevumi ir atšķirīgi. Atšķirīgas ir arī attiecīgo dienestu amatpersonu tiesības. Tādēļ prasības, kas tiek izvirzītas personām, kuras vēlas atrasties vienā vai otrā dienestā, var būt atšķirīgas. Tādējādi, lai gan Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests īsteno sabiedrības drošības nodrošināšanai nepieciešamus pasākumus, no tā uzdevumu rakstura un pilnvaru apjoma neizriet, ka personas agrākā rīcība, proti, sodāmība par tišu noziedzīgu nodarījumu, nekādā gadījumā nebūtu savienojama ar šā dienesta uzdevumu izpildi.

Treškārt, Satversmes tiesa secināja, ka var pastāvēt dažādi apstākļi, kuri kopsakarā ļauj atzīt, ka personas iepriekšējā noziedzīgā rīcība neapdraudēs sabiedrības objektīvu uzticēšanos dienestam. Tostarp var tikt ņemti vērā, piemēram, tādi apstākļi kā noziedzīga nodarījuma kaitīguma pakāpe, personas uzvedība un rīcība pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, laiks, kas pagājis kopš noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, aizsargājamās intereses, pret kurām konkrētais noziedzīgais nodarījums bija vērsts, kā arī personas attieksme pret pašas izdarīto. Šos apstākļus būtu iespējams ņemt vērā, piemēram, veicot individuālu izvērtējumu. Tādējādi apstrīdētajā normā noteiktā ierobežojuma leģitīmo mērķi līdzvērtīgā kvalitātē var sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kas turklāt neprasītu nesamērīgu ieguldījumu no valsts un sabiedrības.

Ievērojot minēto, Satversmes tiesa atzina, ka Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 4. panta 4. punkts, ciktāl tas liedza atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tišu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, līdz šā likuma 4. panta otrās daļas un 7. panta 2.2 daļas spēkā stāšanās dienai – 2024. gada 18. decembrim – nebija atbilstošs Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam.